

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 maja 2016 roku, znak (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że Z. P. od 12 marca 2008 r nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to jest emerytalnemu i rentowemu z tytułu wykonywania pracy nakładczej w firmie (...) S.A. z siedzibą w T.. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że w myśl art. 13 pkt 2 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych osoba wykonująca pracę nakładczą podlega z tego tytułu obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. W świetle art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz 12 ust. 1 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy, osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie posiadająca innego tytułu podlegania ubezpieczeniom podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu oraz ubezpieczeniu wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania tej działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania.

W myśl art. 9 ust. 2 w brzmieniu obowiązującym do 28 lutego 2009 r. osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Zdaniem organu rentowego, w myśl art. 68 ustawy systemowej do zakresu działania Zakładu należy m.in. stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy wskazał, że istotą umowy o pracę nakładczą jest to, że wykonujący pracę nakładczą zobowiązuje się w stosunku do dającego zamówienie do osiągnięcia określonych rezultatów, a prawo do wynagrodzenia za pracę nakładczą oraz jego wysokość uzależnione są od konkretnego rezultatu pracy.

Całokształt uprawnień osób wykonujących pracę nakładczą reguluje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U. 1976 r Nr 3, poz. 19 ze zm.).

Organ rentowy ustalił, że płatnik (...) S.A. (poprzednik prawny (...) Sp. z o.o.) w okresie od 15.06.2007r do 30.11.2007 r i od 15.12.2007 r do 11.03.2008 r oraz od 12.03.2008r zgłosił do ubezpieczeń społecznych wnioskodawcę z tytułu pracy nakładczej. W raportach imiennych ZUS RCA wykazano podstawy wymiaru składek w wysokościach: za czerwiec 2007 r. – 0,00 zł, za lipiec 2007 r – 28,00 zł, za sierpień 2007r -0,00 zł, za 09 – 10/2007 r – 28,00zł, za (...) -0,00zł , za 12/2007r -03/2008 r – 28,00 zł ((...) Spółka z o.o.) za (...) – 0,00 zł, za (...) – 28,00 zł, za (...) – 380,00 zł .

Wnioskodawca prowadzi działalność gospodarczą i z tego tytułu dokonał jedynie zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego.

Firma (...) Sp. z o.o. (jej następcą prawnym jest (...) S.A.) powierzała wykonawcom prace polegające na przygotowaniu, kopertowaniu, adresowaniu i wysyłce materiałów reklamowych dostarczonych przez nakładcę. Zdaniem organu rentowego taka treść umowy nie odpowiada naturze pracy nakładczej, ponieważ jak już wskazano jest to umowa rezultatu. Nadto zawarta umowa w zakresie regulacji wynagrodzenia nie odpowiada warunkowi ekwiwalentności do nakładu poczynionej pracy i kwalifikacji potrzebnych do jej wykonywania. Zadaniem ZUS poziom wynagrodzenia był dopasowywany do wysokości wynagrodzenia określonego w wyżej przywołanym rozporządzeniu. W ocenie organu rentowego strony zawarły powyższą umowę dla pozor. Celem jej zawarcia nie była realizacja wynikających z umów zobowiązań, ale wyłącznie uzyskanie możliwości wyboru ubezpieczeń społecznych z zamiarem opłacania niższych składek z tytułu własnej działalności gospodarczej. Organ rentowy wskazał, w myśl art. 83 kc, iż nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozor. Umowa o pracę nakładczą zawarta pomiędzy Z. P.

a (...) S.A. spełnia kryteria nieważnej czynności prawnej i jako taka nie może wywołać skutków w sferze ubezpieczeń społecznych

/decyzja – akta ZUS/.

Od powyższej decyzji wnioskodawca złożył odwołanie w dniu 05 lipca 2016 r. Argumentował, iż pracę na podstawie przedmiotowej umowy o pracę nakładczą faktycznie wykonywał. Zdaniem skarżącego organ rentowy bezpodstawnie przyjął, iż wolą strony było obejście prawa w celu uniknięcia płacenia składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

/odwołanie k. 2 akt VIII U 1659/16 /.

Decyzją z dnia 30 maja 2016 roku, znak (...) - (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że Z. P. od 01 marca 2009 r nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to jest emerytalnemu i rentowym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia w firmie (...) S.A. z siedzibą w T.. W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że Z. P. zgłosił się z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej do ubezpieczeń społecznych w okresie od 01 marca 2009 r do nadal. Ponadto został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania umowy zlecenia od dnia 01 marca 2009 r przez płatnika (...) S.A. Płatnik nie przekazał dokumentacji rozliczeniowej za ubezpieczonego z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Brak wyrejestrowania z ubezpieczeń. W toku prowadzonego postępowania przed organem rentowym zarówno płatnik, jak i ubezpieczony w żaden sposób nie udokumentowali faktu zawarcia i wykonywania umowy zlecenia.

/decyzja – akta ZUS/.

W dniu 05 lipca 2016 r wnioskodawca złożył odwołanie od powyższej decyzji oświadczając, że nigdy nie był zatrudniony w firmie (...) na podstawie umowy zlecenia. Jediną formą współpracy była umowa o pracę nakładczą.

/odwołanie k. 2 akt VIII U 1660/16 /.

W odpowiedzi na oba w/w odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie argumentując tak, jak w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji.

/odpowiedź na odwołanie k. 6- 9 akt VIII U 1659/16, k. 3 – 6 akt VIII U 1660/16 /.

Postanowieniem z dnia 8 grudnia 2016 r Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 219 k.p.c., połączył sprawę VIII U 1660/16 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą VIII U 1659/16 oraz postanowił prowadzić je dalej pod sygn. akt VIII U 1659/16

/ postanowienie – k. 21 w aktach VIII U 1660/16/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca urodził się w dniu (...)

/okoliczność bezsporna /.

Z. P. prowadzi od 1995 r. działalność gospodarczą, która dotyczy demineralizacji wody. Od dnia 18 maja 2007 r. skarżący zatrudnił pracownika, na podstawie umowy o pracę, początkowo na stanowisku pracownika fizycznego, a od 1 lipca 2008 roku na stanowisko pracownika fizycznego - kierowcy. Jak wskazał przyczyną zatrudnienia pracownika była duża ilość prac takich jak przyjmowanie zgłoszeń telefonicznych, obsługiwanie klientów i rozwożenie materiałów do klienta i wnioskodawca nie był już w stanie prowadzić firmy samodzielnie. Pod koniec 2007 roku do skarżącego przyszedł Z. K., który zaproponował mu zawarcie umowy o pracę nakładczą z zainteresowanym, która miała być

źródłem dodatkowego zarobku. Wnioskodawca uznał, że podpisanie umowy o pracę nakładczą zapewni mu dodatkowe pieniądze i pewny byt.

/ zeznania wnioskodawcy e- protokół rozprawy z dnia 08 grudnia 2016 r 00:08:01 – 00:20:30 płyta CD k. 44 w zw. z e- protokół rozprawy z dnia 23 marca 2017 r 00:45:34 – 00:55:55 płyta CD k. 109, umowy o pracę k. 29-31 , zeznania świadka J. Z. (1) e- protokół rozprawy z dnia 23 marca 2017 r 00:35:20 – 00:41 :03 płyta CD k. 109 /.

Wnioskodawca został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych z tytułu pracy nakładczej przez (...) spółkę z o.o. w K. od dnia 15 czerwca 2007 roku do 30 listopada 2007 roku. W dniu 15 grudnia 2007 roku odwołujący się podpisał z (...) spółką z o.o. w K. (spółka została przejęta w późniejszym okresie przez (...) S.A. z siedzibą w T.) umowę o pracę nakładczą na czas nieokreślony. Praca powierzona do wykonania wnioskodawcy polegać miała na przygotowywaniu, kompletowaniu i dystrybucji materiałów reklamowych dostarczonych przez nakładcę. Umowa przewidywała, że szczegółowy rodzaj i zakres prac ma określać instrukcja robocza przekazana przez nakładcę wykonawcy. Za wykonaną pracę nakładczą wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie obliczone według stawki jednostkowej w wysokości 3,50 zł brutto za skompletowanie i wysłanie jednej przesyłki reklamowej. Strony określiły minimalną miesięczną ilość pracy w wysokości 145 kompletów reklamowych.

/bezsporne; umowa o pracę nakładczą k 60 i akta ZUS/

W raportach imiennych ZUS RCA zostały wykazane zapisy o podstawie wymiaru składek z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę nakładczą Z. P., ze zgłoszenia (...) spółki z o.o. w K., w wysokości :

- za czerwiec 2007 r. – 0,00 zł,
- za lipiec 2007 r. – 28 zł,
- za sierpień 2007 r. – 0,00 zł,
- za okres od września do października 2007 r. – 28 zł,
- za listopad 2007 r. – 0,00 zł,
- za okres od grudnia 2007 roku do marca 2008 r. – 28 zł,

/ okoliczności bezsporne, dane o podstawach wymiaru składek płatnik M. z tytułu umowy o pracę nakładczą k.66-67/.

Od 1 stycznia 2008 roku Gestio dokonało ubezpieczenia wnioskodawcy

/certyfikat k 62 i akta ZUS/.

W dniu 1 lipca 2008 roku wnioskodawca podpisał aneks do umowy o pracę nakładczą, którym został poinformowany o przejściu (...) spółki z o.o. w K. przez (...) S.A. z siedzibą w T.. Zgodnie z aneksem za wykonaną pracę nakładczą wykonawcy miało przysługiwać wynagrodzenie obliczone według stawki jednostkowej w wysokości 19 zł brutto za skompletowanie i dystrybucję jednej przesyłki reklamowej. Do obowiązków wykonawcy należało skompletowanie i dystrybucja co najmniej 20 kompletów przesyłek reklamowych miesięcznie, co miało zapewnić wynagrodzenie w kwocie co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą. Umowa przewidywała ponadto, że za prace wykonane z materiałów innych niż otrzymane od nakładcy, tj. powielonych, skopiowanych lub wydrukowanych we własnym zakresie wynagrodzenie nie przysługiwało. Podstawą rozliczenia z wykonanej pracy miał być raport przedkładany w ostatnim dniu każdego miesiąca. Za niewykonanie pracy w ilości o jakiej była mowa w umowie, brak rozliczenia lub nie przyjęcia pracy przez nakładcę z trzech kolejnych miesięcy, miała skutkować rozwiązaniem umowy w trybie natychmiastowym. Wykonawca nie miał prawa zlecać wykonania powierzonej mu pracy nakładczej osobom trzecim

/ aneks do umowy k 61 i akta ZUS /.

W raportach imiennych ZUS RCA zostały wykazane zapisy o podstawie wymiaru składek z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę nakładczą Z. P., ze zgłoszenia (...) S.A. z siedzibą w T., w wysokości :

- za marzec 2008 r – 0,00 zł,
- za kwiecień – lipiec 2008 r – 28 zł,
- za sierpień 2008 r – styczeń 2009 r – 380,00 zł

/ okoliczności bezsporne, dane o podstawach wymiaru składek płatnik Gestio z tytułu umowy o pracę nakładczą k. 68 – 80/.

Z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej wnioskodawca dokonał w spornym okresie zgłoszenia jedynie do ubezpieczenia zdrowotnego.

/bezsporne/

Minimalna podstawa wymiaru i wysokości składek na ubezpieczenia społeczne dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w 2008 roku wynosiła:

- za czerwiec, lipiec sierpień 2007 r – 1625,48 zł i łączna składka na ZUS w wysokości po 773,54 zł,
- za wrzesień, październik, listopad 2007 r – (...),60 i łączna składka na ZUS w wysokości po 764,51 zł,
- za grudzień 2007 r – 1622,05 zł i łączna składka na ZUS w wysokości 782,66 zł
- za styczeń, luty 2008 r – 1622,05 zł i łącznie składka na ZUS w wysokości po 717,77zł,
- za marzec, kwiecień, maj 2008 r – 1739,90 zł i łącznie składka na ZUS w wysokości po 770,19 zł,
- za czerwiec, lipiec sierpień 2008 r – 1790,39 zł i łączna składka na ZUS w wysokości po 782,72 zł,
- za wrzesień, październik, listopad 2008 r – 1770,82 i łączna składka na ZUS w wysokości 783,34 zł,
- za grudzień 2008 r – (...),13 i łączna składka na ZUS po 789,24 zł

/ minimalna podstawa wymiaru i wysokości składek na ubezpieczenia społeczne k. 63- 64 /.

Minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło: w 2008 roku – 1.126 zł

/ okoliczność bezsporna /.

Wnioskodawca nie podpisywał umowy zlecenia z firmą (...) w 2009 roku. Podjął decyzję, że od grudnia już nie będzie przyjmował kopert. Uznawał, że skoro nie wykonał zleconej pracy umowa uległa rozwiązaniu. Od marca 2009 r. płacił normalne składki do ZUS-u z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

/ zeznania wnioskodawcy e- protokół rozprawy z dnia 08 grudnia 2016 r 00:21:30 – 00:34:32 płyta CD k. 44 w zw. z e- protokół rozprawy z dnia 23 marca 2017 r 00:45:34 – 00:55:55 płyta CD k. 109/.

Z. P. został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania umowy zlecenia od dnia 01 marca 2009 r przez płatnika (...) S.A. Płatnik nie przekazał dokumentacji rozliczeniowej za ubezpieczonego z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

/ okoliczności bezsporne/ .

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na dokumentach załączonych do akt sprawy i akt ZUS jak również na osobowych źródłach dowodowych tj., zeznaniach świadków Z. K. J. Z. (1) i wnioskodawcy w zakresie w jakim nie dotyczą one faktu, że wnioskodawca wykonywał w spornym okresie pracę nakładczą w wymaganym wymiarze.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadków i wnioskodawcy w zakresie w jakim wskazywali, że Z. P. wykonywał pracę nakładczą w spornym okresie. To, że świadek Z. K. nie słyszał o tym, żeby wnioskodawca nie przysyłał raportów nie oznacza, że wykonywał on pracę nakładczą. Świadczy również o tym całokształt pozostałych okoliczności takich jak to, że świadek nie widział, żeby wnioskodawca te ulotki roznosił i nie wiedział czego one dotyczyły, ani ile miałby ich rozdać. Fakt wywnioskowania pewnych okoliczności przez świadka nie może stanowić dowodu potwierdzającego świadczenie przez wnioskodawcę pracy nakładczej. Również z zeznań świadka J. Z. (1) nie wynika, że wnioskodawca wykonywał pracę nakładczą. Świadek ten wskazał, głównie jeździł samochodem, a w firmie był krótko. Z faktu, że widział on na biurku pudełko po butach z ulotkami, nie wynika, że wnioskodawca wykonywał pracę nakładczą. Nadto sam świadek zeznał, że jak zapytał skarżącego o ulotki, to ten powiedział, żeby się nie interesował. Poza tym świadek nie widział, żeby wnioskodawca roznosił ulotki, czy przysyłał je. Żadna z tych osób nie była w stanie również wskazać czego ulotki dotyczyły. Brak jest w sprawie również zeznań w zakresie wskazania chociażby jednej osoby, która taką ulotkę od wnioskodawcy otrzymała. Sam odwołujący się stwierdził jedynie ogólnie, że dawał je swoim klientom.

Sąd odmówił wiary zeznaniom wnioskodawcy w zakresie w jakim twierdził, że pracował wykonując pracę nakładczą, otrzymując wynagrodzenie przekazem i przysyłając raporty z wykonanej pracy nakładczej, gdyż brak jest jakichkolwiek dokumentów potwierdzających ten fakt. Nadto wnioskodawca w spornym okresie prowadził działalność gospodarczą, której prowadzenie zajmowało mu dużo czasu i celem odciążenia go w obowiązkach zmuszony był zatrudnić do pomocy pracownika. Trudno również uznać za wiarygodny argument skarżącego, że zdecydował się na podpisanie umowy o pracę nakładczą z uwagi na spodziewany stały dochód, jak to określił „który zapewni mu pewny byt”. Należy zauważyć, że odwołujący się przez ponad rok swojej rzekomej współpracy albo nie otrzymywał wynagrodzenia w ogóle albo w wysokości 28 zł miesięcznie. Sąd nie dał wiary skarżącemu również w zakresie wskazywanych przez niego zarobków z umowy o pracę nakładczą, gdzie stwierdził, że otrzymywał około 500 zł miesięcznie. Taka kwota nie została wskazana w żadnym zgłoszeniu do ubezpieczenia, zaś wnioskodawca w żaden sposób nie wykazał, aby kwoty wynikające ze zgłoszenia do ubezpieczenia były nieprawdziwe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są m.in.:

- 1) osobami wykonującymi pracę nakładczą (pkt. 2 ust. 1 art. 6);
- 2) osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami" (pkt. 4 ust. 1 art. 6);
- 3) osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność (pkt. 5 ust. 1 art. 6).

Okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia został określony w art. 13 i w przypadku osób wykonujących pracę nakładczą oraz zleceniobiorców następuje od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (pkt. 2), a w przypadku osób prowadzących działalność pozarolniczą - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności (pkt. 4).

Z mocy art. 9 ust. 2 osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń.

Zasady zawierania umów o pracę nakładczą oraz całokształt uprawnień osób wykonujących pracę na ich podstawie reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą z dnia 31 grudnia 1975 r (Dz. U. 1976 Nr 3, poz 19 ze zm).

Zgodnie z § 2 rozporządzenia umowa o pracę nakładczą powinna być zawarta na piśmie i określać rodzaj umowy i jej podstawowe warunki, a w szczególności rodzaj pracy i termin jej rozpoczęcia oraz zasady wynagradzania.

Stosownie do § 3 ust. 1 rozporządzenia w umowie o pracę nakładczą strony określają minimalną miesięczną ilość pracy, której wykonanie należy do obowiązków wykonawcy. Minimalna ilość pracy powinna być tak ustalona, aby jej wykonanie zapewniało uzyskanie co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia. Jeżeli praca nakładczą stanowi jedyne źródło utrzymania wykonawcy, wysokość wynagrodzenia nie może być niższa niż najniższe wynagrodzenie /ust. 2/.

Z treści § 12 ust. 1 Rozporządzenia wynika, że wykonawcy przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę obliczone według stawek jednostkowych, a gdy jest to uzasadnione rodzajem pracy - przy zastosowaniu innej odpowiedniej formy wynagrodzenia za tę pracę, ustalonej w umowie lub w obowiązujących u danego nakładcy zasadach wynagradzania wykonawców.

Zgodnie z § 6 ust. 1 nakładca może rozwiązać umowę bez wypowiedzenia z winy wykonawcy w razie ciężkiego naruszenia przez niego obowiązków wynikających z umowy, a w szczególności m.in. niewykonywania bez uzasadnionych przyczyn przez okres 3 miesięcy ilości pracy, o której mowa w § 3 ust. 1.

Istotą przedmiotowego sporu było rozstrzygnięcie, czy umowa o pracę nakładczą zawarta pomiędzy odwołującym się Z. P. a płatnikiem składek (...) S.A. w T. dotknięta jest wadą pozorności określoną w art. 83 k.c. lub sankcją nieważności, o której mowa w art. 58 § 1 i 2 k.c. W konsekwencji zatem, czy wnioskodawca był wykonawcą pracy nakładczej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a tym samym, czy spełnił przesłanki prawa wyboru rodzaju tytułu do ubezpieczeń.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W myśl §2 nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Z kolei artykuł 83 § 1 kc stanowi, że nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Wada pozorności polega na niezgodności między aktem woli, a jej przejawem na zewnątrz. Obejmuje dwa stany faktyczne tzn. oświadczenie woli złożone drugiej stronie, za jej zgodą dla pozorów albo w ogóle ma nie wywołać skutków prawnych, albo ma wywołać skutki prawne, ale inne niż te, które wynikają z treści czynności prawnej. W pierwszym wypadku czynność prawna zawierająca pozorne oświadczenie woli jest bezwzględnie nieważna, w drugim zaś jej ważność oceniana jest według właściwości ukrytej czynności prawnej. Zgodnie z jednolitym stanowiskiem judykatury pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry powzięta i świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie woli stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Działanie przepisu art. 83 § 1 zd. 1 kc ujawnia się w tym, że Sąd jest władny uznać przeznaczone "na zewnątrz" - w powyżej przytoczonym znaczeniu - oświadczenie za nieważne, ponieważ

w świetle "ukrytego" porozumienia zachodzi brak konstytutywnej cechy każdego oświadczenia woli, jakim jest zamiar wywołania skutków prawnych. Dalszymi warunkami wymaganymi przez art. 83 § 1 kc dla uznania oświadczenia woli za pozorne jest wymagana konieczność złożenia go drugiej stronie, która będąc jego adresatem zgadzała się na to, czyli była aktywnym uczestnikiem stanu pozorności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2004 roku, sygn. III CK 456/02, niepubl.).

Dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy podstawowe znaczenie ma okoliczność, iż w dacie zawierania umowy o pracę nakładczą pomiędzy odwołujący się a zainteresowanym obowiązywał przepis art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dający możliwość osobom prowadzącym działalność gospodarczą zmiany tytułu ubezpieczenia, w tym również w razie zawarcia umowy o pracę nakładczą, bez względu na wysokość podstawy wymiaru składek. W przypadku zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, która jest zobowiązana do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak niż 60 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale (art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), oraz tej samej osoby, która podjęła się wykonywania pracy nakładczej, osoba taka mogła dobrowolnie, na swój wniosek, zmienić tytuł ubezpieczenia na ubezpieczenie oparte na pracy nakładczej, dla której podstawę wymiaru składek stanowił przychód z tytułu tej pracy (art. 18 ust. 1 tej ustawy), przy czym przepisy nie ustanawiały ustawowego minimum podstawy wymiaru składek z tego wybranego lub zmienionego tytułu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wymieniona luka w przepisach została usunięta przez ustawodawcę dopiero z dniem 1 marca 2009 r., to jest z dniem wejścia w życie art. 9 ust. 2b w którym określono minimum podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne osób wykonujących pracę nakładczą warunkujące możliwość wyboru tytułu ubezpieczenia.

W stanie prawnym obowiązującym przed zmianą wprowadzoną od 1 marca 2009 r. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 2008 roku, sygn. akt III UK 75/07, stwierdził, iż wykładnia funkcjonalna i systemowa przepisów prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych prowadzi do wniosku o doniosłości prawnej tylko takiej umowy o pracę nakładczą, w której strony uzgodniły i realizowały rozmiar wykonanej pracy nakładczej w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę. Pozorna umowa o pracę nakładczą, na podstawie której jej strony nie miały zamiaru i nie realizowały konstrukcyjnych cech (elementów) tego zobowiązania dotyczących rozmiaru wykonywanej pracy w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, **nie stanowi tytułu podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym osób wykonujących pracę nakładczą.** Sąd Najwyższy uznał, że wykładnia systemowa przepisów rozporządzenia o pracy nakładczej w związku z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, prowadzi de lege lata do wniosku, że przychód z tytułu pracy nakładczej przyjmowany do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób wykonujących pracę nie może być niższy od połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, które jest konstrukcyjnym elementem i minimalnym "pułapem" płacowym oraz składkowym prawnie doniosłej umowy o pracę nakładczą na gruncie przepisów rozporządzenia o pracy nakładczej oraz przepisów prawa ubezpieczeń społecznych (opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2009, Nr 3-4, poz. 53, str. 160/. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z dnia 9 stycznia 2008 r., sygn. III UK 73/07 /opubl: Monitor Prawa Pracy rok 2008, Nr 2, str. 58). Przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy w Łodzi w pełni podziela.

Przekładając powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że sporna umowa o pracę nakładczą wymaganym warunkom określonym wskazanymi przepisami nie odpowiadała.

Z poczynionych ustaleń wynika, iż przedmiotem umowy było przygotowywanie i kompletowanie materiałów reklamowych, z materiałów dostarczanych przez (...) SA (wcześniej M.). Zgodnie z umową o pracę nakładczą obowiązującą od czerwca 2007 roku wnioskodawcy, za wykonaną pracę nakładczą, przysługiwało wynagrodzenie obliczone według stawki jednostkowej w wysokości 3,50 zł brutto za skompletowanie i wysłanie jednej przesyłki reklamowej. Strony określiły minimalną miesięczną ilość pracy w wysokości 145 kompletów reklamowych. Jak jednak wynika bezpośrednio z dokumentacji, wysokość otrzymywanego przez skarżącego wynagrodzenia aż do marca 2008 roku, nie przekraczała 28 zł, a niejednokrotnie odwołujący się nie otrzymywał żadnego wynagrodzenia. Poza tym

sam skarżący w swoich zeznaniach podał, że miesięcznie składał ok. 8-10 kompletów reklamowych. Tym samym, nawet jeżeli uznać, że skarżący jakiegokolwiek czynności na rzecz spółki (...) wykonywał, do marca 2008 roku ani razu nie wykonał swojej minimalnej ilości pracy miesięcznej wynikającej z umowy tj. skompletowania i wysłania 145 kompletów reklamowych.

Poczynając od sierpnia 2008 roku, na skutek zawartego aneksu do umowy o pracę nakładczą (już przez Gestio) drastycznie zmieniły się warunki rzekomego zatrudnienia. Ilość pracy zmalała ze 145 kompletów reklamowych miesięcznie do 20 projektów. Przy czym wynagrodzenie, przy znacznie zmniejszonej ilości pracy wzrosło niemal sześciokrotnie, było określone w stawce jednostkowej od projektu i wynosiło 19 zł brutto za 1 projekt. Wykonanie określonego w umowie minimum 20 projektów, w ocenie stron podpisujących umowę, winno być wobec tego gwarantować wnioskodawcy miesięczne wynagrodzenie odpowiadające co najmniej kwocie 50 % najniższego wynagrodzenia.

Tymczasem 50 % minimalnego wynagrodzenia w roku 2008 stanowiło kwotę 563,-zł brutto, a nie 380 zł.

Tym samym brak jest doniosłości prawnej spornej umowy o pracę nakładczą, gdyż strony nie realizowały rozmiaru wykonanej pracy nakładczej w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę, a zatem sporna umowa nie stanowiła tytułu podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym osób wykonujących pracę nakładczą.

W ocenie Sądu Okręgowego, wnioskodawca nie wykonywał czynności na rzecz zainteresowanego w ramach umowy o pracę nakładczą. Podkreślić należy, iż w toku postępowania skarżący nie przedstawił żadnych dowodów na wykonywanie pracy nakładczej, w szczególności wymaganych w oparciu o zawartą umowę raportów z wykonanej pracy. Brak jest również jakiegokolwiek innych dowodów na potwierdzenie świadczenia pracy nakładczej przez odwołującego się. Jak już wykazano powyżej, z analizy przedłożonych dokumentów wynika, iż w spornym okresie wnioskodawca nigdy minimum w postaci 50 % minimalnego wynagrodzenia nie uzyskał. Ponadto trzeba podkreślić, że powyższe kwoty stanowią jedynie zapisy w systemie i nie świadczą o tym, że rzeczywiście wnioskodawca je otrzymał. W tym zakresie brak jest jakiegokolwiek dokumentu, który wskazywałby na przekazanie wymienionych kwot skarżącemu.

Należy podkreślić, że nawet świadectwo pracy w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów /por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r. sygn. III AUa 3113/08, opubl. LEX nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 r. sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 r. sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60/.

Postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie nie doprowadziło do wykazania, że wnioskodawca wykonywał pracę nakładczą w spornym okresie. Powodem tego stanu był brak jakiegokolwiek dokumentacji wnioskodawcy pochodzącej ze spornego okresu, jak chociażby potwierdzającej rezultat pracy, rozliczenia, przebieg szkoleń z zakresu zasad bezpieczeństwa i higieny pracy itp. Ocena wiarygodności zeznań świadków została przeprowadzona po ustaleniu faktycznych i brak jest podstaw do jej powtarzania. Można jedynie dodać, że świadek J. Z. dodatkowo jeszcze pomylił lata, w których zeznawał, zaś świadek Z. K., bez zadania mu jakiegokolwiek pytania przez sąd czy też pełnomocnika, opowiedział szczegółowo historię nawiązania umowy o pracę nakładczą przez wnioskodawcę. Do tego żaden ze wskazanych świadków nie widział, aby skarżący rozdawał bądź wysyłał pakiety reklamowe, nie byli w stanie wskazać czego reklamy miały dotyczyć. W sprawie nie został również powołany żaden świadek – klient, któremu rzekomo wnioskodawca miałby takie pakiety reklamowe wręczać, zaś sam skarżący nie pamiętał jakim klientom je miał dawać.

W tym miejscu podkreślić należy, że zgodnie z art.6 k.c. polska procedura cywilna jest oparta na zasadzie kontradyktoryjności i jedynie w wyjątkowych przypadkach dozwala Sądowi na podjęcie czynności mających na celu pobudzenie inicjatywy stron, a zasadą w tym zakresie jest samodzielne dążenie uczestników postępowania

do wykazania prawdziwości podnoszonych twierdzeń. Jeżeli twierdzenie istotne dla rozstrzygnięcia nie zostanie udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decyduje rozkład ciężaru dowodu. Zatem strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie. Sąd Okręgowy uznał, iż nie jest zarówno zobowiązany, jak i uprawniony do przeprowadzenia dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (patrz wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, OSNC 1997/6-7/76).

Wnioskodawca nie zdołał wykazać, że w badanym okresie uzyskiwał wynagrodzenie miesięczne wynoszące co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w tym okresie, co stanowiło konieczną przesłankę dla uznania jego zatrudnienia w spornym okresie i podlegania ubezpieczeniom społecznym. Poczynione w sprawie ustalenia uprawniają do wniosku, iż ani odwołujący się ani sam płatnik składek nie byli zainteresowani zrealizowaniem normy, która by zapewniała wykonawcy uzyskanie wynagrodzenia w wysokości co najmniej 50 % minimalnego wynagrodzenia. Skarżący nie wykazał również realnego świadczenia pracy w ramach umowy o pracę nakładczą. W przypadku wnioskodawcy istotnym jest dodatkowo, że jednocześnie prowadził on własną działalność gospodarczą i celem odciążenia go w pracy, zatrudnił w spornym okresie pracownika do pomocy.

W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wykazał, że jedynym powodem stworzenia pozorów zawarcia umowy o pracę nakładczą, była możliwość uzyskania statusu osoby ubezpieczonej tanim kosztem bez wykonywania pracy. Należy wskazać, że minimalny koszt ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą wynosiłby wnioskodawcę około 600 – 700 zł miesięcznie.

Powyższe prowadzi do konkluzji, że umowa o pracę nakładczą była pozorna i nie miała na celu rzeczywistej realizacji wynikających z niej zobowiązań, a działanie to było nakierowane wyłącznie na skorzystanie z możliwości wyboru tytułu ubezpieczenia społecznego i możliwością wykazywania niższych składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne, niż wynikające z prowadzonej jednocześnie działalności gospodarczej. Za taką tezę przemawia fakt zadeklarowania niskich podstaw wymiaru składek z tytułu rzekomego wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę nakładczą, w stosunku do minimalnych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywania działalności gospodarczej. W tym stanie rzeczy – w uznaniu Sądu Okręgowego - skoro strony nie zamierzały osiągnąć skutków wynikających z umowy, a jedynym celem było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowa taka jest pozorna i z mocy art. 83 k.c. nieważna. Nieważna umowa o pracę nakładczą nie mogła prowadzić do objęcia wykonawcy tej pozornej umowy ubezpieczeniem społecznym.

Zawarcie przedmiotowej umowy podlegało także ocenie pod kątem ich zgodności z zasadami współzycia społecznego. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w przytoczonym wyżej wyroku z dnia 9 stycznia 2008 roku, sygn. akt III UK 75/07, dążenie do uzyskania pełnej ochrony prawa ubezpieczeń społecznych od przychodu z pracy nakładczej uzyskiwanego w niskich kwotach, przy opłacaniu przez płatnika i ubezpieczonego składek na te ubezpieczenia w kwotach po kilka złotych miesięcznie, narusza wszelkie nazwane normatywne i nienazwane zasady współzycia społecznego, w tym: zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasadę solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasadę ochrony interesów i niepokrzywdzenia innych ubezpieczonych, zasadę nieuprawnionego nieuszczerplania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz wszelkie elementarne zasady uczciwego obrotu prawnego, zmierzając do objęcia nieuprawnionym tytułem ubezpieczenia społecznego wykonawcy pozornej umowy o pracę nakładczą. Taką osobę mogą przecież spotkać ryzyka ubezpieczeniowe, takie jak, np. choroba, wypadek przy pracy nakładczej, czy utrata zdolności do wykonywania tej pracy. W przypadku wystąpienia tego rodzaju ryzyk uzyskanie gwarancji ubezpieczeniowych od utraconego dochodu w tak niskich kwotach w postaci chociażby minimalnych świadczeń emerytalnych, rentowych lub wypadkowych, pozostawałoby w oczywistej sprzeczności i rażącej dysproporcji do opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w kwotach zaledwie po kilka złotych miesięcznie. W tej sytuacji

w uznaniu Sądu Najwyższego jest oczywistym, że pozorne czynności prawne lub zachowania naruszające zasady współzycia społecznego nie korzystają z ochrony Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przedstawione wyżej rozważania jednoznacznie wskazują, iż sporna umowa o pracę nakładczą jest nieważna z uwagi na jej pozorność (art. 83 § 1 k.c.).

W konsekwencji skoro przedmiotowa umowa o pracę nakładczą jest nieważna to organ rentowy w skarżonej decyzji prawidłowo uznał, iż odwołujący się w spornym okresie nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu oraz rentowym z tytułu wykonywania na jej podstawie pracy. Pozorne umowy, jak i umowy sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, nie wywołują żadnych skutków prawnych, także w prawie ubezpieczeń społecznych. Nie mogą więc stanowić uprawnionych tytułów do podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Jedynie na marginesie należy zauważyć, że nawet gdyby uznać, iż skarżący wykonywał jakieś pojedyncze czynności na rzecz którejkolwiek ze spółek, to z pewnością, przy takim stanie faktycznym, nie można uznać, że były to czynności wykonywane w ramach umowy o pracę nakładczą.

Odnosnie drugiej spornej kwestii, dotyczącej podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniom społecznym w okresie od 01 marca 2009 r na podstawie umowy zlecenia wskazać należy, iż organ rentowy prawidłowo stwierdził, że wnioskodawca w tym okresie nie podlegał ubezpieczeniom społecznym, gdyż nie ma dowodów na to, że umowa zlecenia była zawarta i wykonywana. Wręcz odwrotnie, wnioskodawca sam wskazał, że nie zawierał i nie wykonywał umowy zlecenia z (...) S.A w 2009 r. Podkreślił, że od grudnia 2008 roku nie współpracował już w żaden sposób z zainteresowanym. Nadto nie jest możliwe zweryfikowanie wysokości podstawy wymiaru składek z tytułu hipotetycznej umowy zlecenia, w stosunku do obowiązującej najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących działalność gospodarczą, wobec faktu braku jakiejkolwiek dokumentacji rozliczeniowej przekazanej przez płatnika (...) S.A. z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy

D.D-Z.